

**Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка
Навчально-науковий інститут історії та
соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського**

СИЛАБУС
навчального курсу

**ФІЛОСОФІЯ СУСПІЛЬНИХ РУХІВ ТА
ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА**

Спеціальність – 033 філософія

Освітній ступінь – бакалавр

Форма навчання – денна

Форма підсумкового контролю – залік

Викладач – доктор філос. наук, професор Мельник Анатолій Іванович

Телефон – 0502038062

E-mail: 1747729@ukr.net

Години консультацій – четвер: з 13.00 – по 14.20 в 210 ауд.

2021-2022

Освітньо-кваліфікаційна програма	
Кількість кредитів	4
Рік навчання	4
Семестр	8
Компонент освітньої програми	Вибірковий компонент (ВК)
Мова викладання	Українська
Формат курсу	Денна
Опис дисципліни	
Загальна кількість годин	120
Обсяг курсу	Денна форма: 34 годин аудиторних (з них: 20 годин лекцій; 14 годин практичних занять), 86 години самостійної роботи.
Мета курсу	Метою викладання навчальної дисципліни є: ознайомлення студентів з основними теоріями громадянського суспільства їх суттю, змістом та значенням в контексті розвитку європейського суспільства, політичних та громадянських свобод і громадських рухів; впливом європейської соціально-політичної теорії на розвиток суспільно-політичних ідей та рухів в історії України. ,
Електронний ресурс	Zoom. Google Classroom. DISCORD
Формування програмних компетентностей	<p>Загальні компетентності:</p> <p>ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.</p> <p>ЗК2. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК3. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК11. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.</p> <p>ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p>

	<p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:</p> <p>СК1.Усвідомлення сенсу філософії, її дисциплінарного розмаїття та місця в системі культури.</p> <p>СК2.Здатність виокремлювати специфіку філософського знання та змістові відмінності філософії від інших форм мислення.</p> <p>СК3.Здатність використовувати в професійній діяльності знання про розвиток основних філософських ідей, учень та напрямків.</p> <p>СК7.Здатність аналізувати міркування та робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки.</p> <p>СК8.Здатність оперувати філософською термінологією для розв'язання професійних завдань.</p>
--	--

Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усьог	у тому числі				
	о	л	с	лаб.	нд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1.						
Тема 1. Передумови та джерела ідеї громадянського суспільства.	12	2	2			8
Тема 2. Проблема індивідуальної свободи та громадянської відповідальності в Середньовічній філософії.	12	2	2			8
Тема 3. Філософія Ренесансу про рух від громади до республіканського устрою.	11	2				9
Тема 4. Раціоналізм Нового часу про громадянське суспільство.	13	2	2			9
Тема 5. Філософія Просвітництва у пошуках концептуальних засад громадянського суспільства.	11	2	1			8
Тема 6. Свобода особистості та природа громадянського суспільства у філософії німецьких класиків.	11	2	1			8
Разом за змістовим модулем 1	70	12	8			50
Змістовий модуль 2.						
Тема 7. Ідеї громадянського суспільства та демократичних свобод у філософії XIX ст. Ідеології суспільних рухів Європи XIX ст.	12	2	2			8
Тема 8. Марксистська концепція рівності.	12	2				10
Тема 9. Філософське розуміння політичних свобод та сутності	14	2	2			10

громадянського суспільства у філософії ХХ-ХХІ століття.						
Тема 10. Україна в контексті європейського філософсько-політичного дискурсу: історія та сучасність.	12	2	2			8
Разом за змістовим модулем 2	50	8	6			36
Разом	120	20	14			86

Літературні джерела

Основна література:

1. Андерсон Р. Дискурсивне походження диктатури й демократії / Пер. з англ. // Універсум. - №6-7 (117-120), 2003. – С. 8-20.
2. Андрусяк Т. Шлях до свободи. М. Драгоманов про права людини. – Львів: Світ, 1998. – 121 с.
3. Андрущенко В. П., Михальченко М. І. Сучасна соціальна філософія. Курс лекцій. Видання у двох томах. Том 2.- К.: Генеза, 1993. - 317 с.
4. Андрущенко В. Історія соціальної філософії. Західноєвропейський контекст. – К.: Тандем, 2000. – 416 с.
5. Арндт Г. Джерела тоталітаризму / Пер. з англ. – К.: Дух і літера, 2002. – 539 с.
6. Арістотель. Політика. – К.: Основи, 2000. – 239 с.
7. Афонін Е. А., Гонюкова Л. В., Войтович Р. В. Громадська участь у творенні та здійсненні державної політики. Київ, 2006. 219 с.
8. Барков В. Ю. Соціально-політичне становлення громадянського суспільства в Україні: Автореферат дис. ... д-ра політичних наук / НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – К., 1999. – 38 с.
9. Берк Е. Релігія і громадянське суспільство / Пер. з англ. // Консерватизм. Антологія. – К.: Смолоскип, 1998. – С. 143 - 153.
10. Будз В. Основні чинники самоорганізації суспільства. Вісник Прикарпатського університету. Філософські і психологічні науки. 2016. Вип. XX. С. 128-134.
11. Валіцький А. Марксизм і стрибок у царство свободи. Історія комуністичної утопії. Пер. з польської. – К.: Всесвіт, 1999. – 509 с.
12. Вебер Макс. Протестантська етика і дух капіталізму. Пер. з німецької О. Погорілого. – К.: Основи, 1994. – 261 с.
13. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство / Пер. з німецької. – Львів: Літопис, 2000. – 318 с.
14. Гегель Г. В. Ф. Феноменологія духа. СПб.: Наука, 1994. – 443 с.
15. Гегель Г. В. Ф. Філософія права. – М.: Мысль, 1990. – 524 с.
16. Гегель Г. В. Ф. Основи філософії права або природне право і державознавство / Пер. з нім. Р. Осадчука і М. Кушніра. – К.: Юніверс, 2000. – 329 с.

17. Гоббс Т. Левиафан, или материя, форма и власть государства церковного и гражданского / Гоббс Т. Сочинения в 2т. - Т. 2 / Пер. с лат. и англ. - М.: Мысль, 1991. - С. 3 - 547.
18. Гоббс Т. О свободе и необходимости / Гоббс Т. Сочинения в 2т. Т.1 / Пер. с лат. и англ. - М.: Мысль, 1989. - С. 574 - 612.
19. Гражданское общество: идея, наследие социализма и современная украинская реальность: коллектив. монографія / Научн. ред. И. Ф. Кононов. - Луганск, 2002. - 282 с.
20. Громадянське суспільство в Україні: проблеми становлення / В.Ф. Сіренко, В. І. Тимошенко, Т. І. Ковальчук та ін.; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. - К.: Логос, 1997. - 124 с.
21. Громадянське суспільство як здійснення свободи: центральносхідноєвропейський досвід / За ред. А Карася. - Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 1999. - 384 с.
22. Гусев В.І. І. Кант: Філософське обґрунтування ідей миру // Наукові Записки Національного ун-ту "Києво-Могилянська академія". Т. 18. Філософія та релігієзнавство. - К., 2000. - С. 8 - 16.
23. Данилів В.- Ю. Солідарність і солідаризм / Пер. з нім. - К.:КМ Academia, 2000. - 152 с. 61. Дворкін Р. Свобода, рівність, спільнота // Сучасна політична філософія. Антологія / Упоряд. Я. Кіш / Пер. з англ.- К.: Основи, 1998.- С. 313 - 344.
24. Донцов Д. Де шукати наших історичних традицій.-Львів: Українське видавництво, 1941. - 112 с.
25. Драгоманов М. "Переднє слово" [До "Громади" 1978 р.] // Драгоманов М. П. Вибране. - К.: Либідь, 1991.- С. 276 -327.
26. Драгоманов М. „Вільна спілка”-„Вольный союз”. Спроба української політико-соціальної програми // Андрусак Т. Шлях до свободи. Додаток - Львів, 1998. - С. 121 - 188.
27. Забужко О. С. Філософія української ідеї та європейський контекст. - К.: Наукова думка, 1992. - 118 с. Захарченко М. В., Погорілий О. І. Історія соціології (від античності до початку ХХ ст.). - К.: Либідь, 1993.- 336 с.
28. Кант И. Идея всеобщей истории во всемирно-гражданском плане // Кант И. Сочинения в 6-ти томах. - Т. 6. - М. Мысль, 1966. - С. 5
29. Карась А. Етика свободи і солідарності у громадянському суспільстві // Незалежний культурологічний часопис „І” . - Львів, № 21, 2001.- С. 110-140.
30. Карась А. Соціокультурний текст громадянського суспільства: конструктивність і деструктивність соціальності // Громадянське суспільство як здійснення свободи: центрально-східноєвропейський досвід / За ред. А Карася. - Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 1999. - С. 39-63.
31. Карась А. Ф. Активні і пасивні форми толерантності в аспекті реконструювання соціальної ідентичності України // Наукові записки Тернопільського державного університету імені Володимира Гнатюка. - Серія: Філософія.- № 5, 2000. - С. 23-28.

32. Карась А. Ф. Культура як об'єкт і чинник геополітики // Вісник Київського національного університету імені Т. Шевченка. Філософія.- Випуск 34, 2001. – С. 24 - 33.
33. Кириченко С. О. Шляхи формування громадянського суспільства і правової держави – К.: Логос, 1999. – 88 с.
34. Кистяковский Б. В защиту права (Интеллигенция и правосознание) // Вехи. Из глубины. М.: Правда. 1991. – С. 122 - 150.
35. Кін Дж. Громадянське суспільство: старі образи, нове бачення. – К."К.І.С."; Анод., 2000.- 187 с.
36. Колодій А. На шляху до громадянського суспільства. Теоретичні засади й соціокультурні передумови демократичної трансформації в Україні. Монографія. – Львів: Червона калина, 2002. – 276 с.
37. Констан Б. Про свободу древніх у її порівнянні зі свободою сучасних людей // Лібералізм. Антологія. – К.: Смолоскип, 2002. - С. 411 - 424.
38. Корені трави: Громадянське суспільство в Україні: стан та перспективи розвитку / Упоряд.: І. Підлуська та ін. – К.: Фонд „Європа ХХІ”, 2003. – 288 с.
39. Костомаров М. І. “Закон Божий”. Книга буття українського народу. – К.: Либідь, 1991. – 39 с.
40. Карась А. Ф. Активні і пасивні форми толерантності в аспекті реконструювання соціальної ідентичності України // Наукові записки Тернопільського державного університету імені Володимира Гнатюка. - Серія: Філософія.- № 5, 2000. – С. 23-28.
41. Карась Анатолій. Філософія громадянського суспільства в класичних теоріях і некласичних інтерпретаціях: Монографія. – Київ; Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 520 с.
http://www.experts.in.ua/baza/doc/download/grom_suspilstvo.pdf
42. Кириченко С. О. Шляхи формування громадянського суспільства і правової держави – К.: Логос, 1999. – 88 с.
43. Кистяковский Б. В защиту права (Интеллигенция и правосознание) // Вехи. Из глубины. М.: Правда. 1991. – С. 122 - 150.
44. Кін Дж. Громадянське суспільство: старі образи, нове бачення. – К."К.І.С."; Анод., 2000.- 187 с.
45. Колодій А. На шляху до громадянського суспільства. Теоретичні засади й соціокультурні передумови демократичної трансформації в Україні. Монографія. – Львів: Червона калина, 2002. – 276 с.
46. Констан Б. Про свободу древніх у її порівнянні зі свободою сучасних людей // Лібералізм. Антологія. – К.: Смолоскип, 2002. - С. 411 - 424.
47. Корені трави: Громадянське суспільство в Україні: стан та перспективи розвитку / Упоряд.: І. Підлуська та ін. – К.: Фонд „Європа ХХІ”, 2003. – 288 с.
48. Костомаров М. І. “Закон Божий”. Книга буття українського народу. – К.: Либідь, 1991. – 39 с.

49. Котусенко В. Тома Аквінський і його філософія. Передмова // Тома Аквінський. Коментарі до Аристотелевої "Політики". – К.: Основи, 2000. – С. 5 – 27.
50. Кравченко Б. Соціальні зміни і національна свідомість в Україні ХХ століття / Пер. з англ. – К.: Основи, 1997.- 423 с.
51. Крымский С. Б. Философия как путь человечности и надежды. – К.: Курс, 2000. – 308 с.
52. Кульчицький О. Український персоналізм.- Мюнхен-Париж: УВУ, 1985.- 192 с.
53. Лісовий В. Феномен громадянства // Лісовий В. Культура – Ідеологія – Політика. – К.: Вид. імені Олени Теліги, 1997. – С. 153 – 220.
54. Лисий В.Шеллінг про „формування всесвітнього громадянського устрою” як „єдиної основи історії” // Громадянське суспільство як здійснення свободи: центрально-східноєвропейський досвід / За ред. А. Карся. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 1999. – С. 131 – 140.
55. Лой А. Патогенез соціальних інтеграцій у пострадянському суспільстві // Політична думка.- 1997.- №3.- С. 121-135.
56. Лок Дж. Два трактати про врядування. – К.:Основи, 2001. – 265 с.
57. Мак'явеллі Нікколо. Флорентійські хроніки. Державець. – К.: Основи, 1998. – 420 с.
58. Маклін Дж. Ф. Громадянське суспільство: свобода у новому тисячолітті // Громадянське суспільство як здійснення свободи: центральносхідноєвропейський досвід / За ред. А. Карся. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 1999.
59. Маланюк Є. Творчість і національність // Маланюк Є. Книга спостережень. Том другий. – Торонто: Гомін України, 1966. – С. 21 - 39.
60. Маркс К. До єврейського питання // Маркс К.,Енгельс Ф. Твори.– Т.1.- К.:Держ. вид-во політ. л-ри УРСР, 1958. – С. 355-383.
61. Мокляк М. Громадянське суспільство в Україні: соціальні тенденції та чинники становлення // Філософська і соціологічна думка. – 1995.- №11/12. – С. 224-236.
62. Патеї-Братасюк М., Довгунь Т. Громадянське суспільство: сутність, генеза ідеї, особливості становлення в умовах сучасної України. – Тернопіль: Мандрівець, 1999. – 254 с.
63. Пашук А. Християнство і свобода // Київська Церква. Альманах християнської думки. – Київ; Львів. - № 5(11), 2000.– С. 31-40.
64. Пейн Т. Права людини / Пер. з англ.- Л.: Літопис, 2000. – 288 с.
65. Попович М. В. Європа – Україна: праві і ліві. – К.: Центр громадян. просвіти „Київське братство”, 1996. – 108 с.
66. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави. – К.: Атіка, 2001. – 176 с.
67. Рашидов С. Ф. Афінський поліс як зародок громадянського суспільства // Мультиверсум. Філософський альманах. Випуск 23. – К.:Український центр духовної культури, 2001. – С. 51-58.

68. Рашковський Є. Володимир Соловйов та громадянське суспільство // Дух і Літера.- К.: Національний університет „Києво-Могилянська Академія”, 2001. – С. 444 - 445.
69. Речицкий В.В. Свобода и государство. – Харьков:Фолио, 1998.– 144 с.
70. Рідель М. Свобода і відповідальність // Ситниченко Л. Першоджерела комунікативної філософії. – К.: Либідь, 1996. – С. 68- 84.
71. Рікер П. Право і справедливість / Пер. з франц.– К.: Дух і літера, 2002. – 218 с. 162. Ролз Джон. Політичний лібералізм / Пер. з англ. - К.: Основи, 2000. – 382 с.
72. Рорти Р. Обретая нашу страну: Политика левых в Америке XX века / Пер. с англ. - М.: Дом интеллектуальной книги, 1998. – 128 с.
73. Рябчук М. Дилеми українського Фауста: громадянське суспільство і „розбудова держави”. - К.: Критика, 2000. – 272 с.
74. Себайн Дж., Торсон Т. Історія політичної думки. – К.:Основи, 1997. – 838 с.
75. Сміт Е. Д. Націоналізм та історики / Пер з англ. // Націоналізм. Антологія / Упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К.: Смолоскип, 2000. – С. 282-292.
76. Тейлор Ч. Непорозуміння: дебати між лібералами та комунітаристами // Сучасна політична філософія. Антологія / Упоряд. Я. Кіш / Пер. з англ. – К.: Основи, 1998. – С. 544 - 575.
77. Тома Аквінський. Коментарі до Арістотелевої “Політики” / Пер. з латини.– К.: Основи, 2000. – 794 с.
78. Філіпчук Г. Г. Громадянське суспільство: освіта, етнокультурна, етнополітика. – Чернівці: Зелена Буковина, 2002. – 488 с.
79. Флиhbьерг Бенг. Хабермас и Фуко: мыслители для гражданского общества // Вопросы философии. – 2002. – № 2. – С. 137 – 157.
80. Франко І. До історії соціалістичного руху // Франко І. Мозаїка. – Львів: Каменяр, 2001. – С. 400 – 424.
81. Франко І. Соціалізм і соціал-демократизм // Франко І. Мозаїка. – Львів: Каменяр, 2001. – С. 370 - 400.
82. Фріден М. Родина лібералізмів: морфологічний аналіз // Лібералізм. Антологія. – К.: Смолоскип, 2002. – С. 84 – 107.
83. Хабармас Ю. Гражданство и национальная идентичность // Хабармас Ю. Демократия, разум, нравственность. – М.: Academia, 1995. – С. 209 – 245.
84. Хабармас Ю. Демократия, разум, нравственность. – М.: Academia, 1995. – 245 с.
85. Хабермас Ю. Производительная сила коммуникации // Хабармас Ю. Демократия, разум, нравственность. М.: Academia, 1995.– С. 79 – 103.
86. Ходаківський М. Громадянське суспільство і національна держава // Віче – 1998. - №9. – С. 34 – 46.
87. Цицерон Марк Тулій. Про державу. Про закони. Про природу Богів / Пер. з латини. – К.: Основи, 1998. – 477 с.

	<p>88. Черниш Н. Чи можливе громадянське суспільство в Україні? // Українські варіанти.- 1998. - №1. – С. 16 - 19.</p> <p>89. Чижевський Д. Філософія Г. С. Сковороди.- Харків:Акта 2003.– 432 с.</p> <p>90. Шевченко Ігор. Україна між Сходом і Заходом. Нариси з історії культури до початку XVIII століття / Пер. з англ.– Львів, Інститут Історії Церкви ЛБА, 2001. – 249 с.</p> <p>91. Шевченко О. К. До формування громадянського суспільства в Україні та Росії. Сайт Національного інституту українсько-російських відносин: – (http://www.niur.gov.ua/ukr/zbirka/shevchen.htm).</p> <p>92. Шевчук В. Козацька держава. Етюди до історії українського державотворення. – К.: АБРИС, 1995. – 256 С.</p> <p>Інформаційні ресурси в Інтернеті:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського www.nbuv.gov.ua 2. Освітній дискурс: збірник наукових праць http://www.journal-discourse.com/uk/ 3. Бібліотека філософських першоджерел і критики http://philosophy.ru/library/locef/antaesth/index.html
<p>Політика дисципліни та оцінювання</p>	<p>Студент має право:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями провідних засад предмету, змісту першоджерел; - вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять; - відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку; - отримати індивідуальні консультації у викладача. <p>Студент зобов'язаний:</p> <ul style="list-style-type: none"> - відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин; - брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача; - виконати індивідуальне завдання - самостійну роботу, підготовка якої є обов'язковою умовою допуску до екзамену. Студент, який не підготував самостійну роботу, до екзамену не допускається. - набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 35 балів. <p>Політика щодо дедлайнів та перескладання. Пропущені з поважної причини заняття дозволяється</p>

	<p>відпрацьовувати впродовж двох тижнів після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальних графік відвідування тощо).</p> <p>Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view)). У процесі навчання та при підготовці самостійної роботи, виконанні індивідуальних завдань, забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.</p> <p>Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.</p>																												
<p>Навчальні методи та техніки, які будуть використуватися під час викладання курсу</p>	<p>Словесний (пояснення, розповідь, лекція, дискусія); наочний (ілюстрації, демонстрації); робота з книгою (читання, конспектування, вивчення, реферування, цитування, виклад, складання плану); відео-методи (перегляд); практичний. Робота в бібліотеці та з науковими інтернет-джерелами. Підготовка презентацій, індивідуальних навчально-дослідних завдань. Аналіз відео-метаріалів. Робота в системі Zoom та GoogleClassroom.</p>																												
<p>Оцінювання</p>	<p style="text-align: center;">Шкала оцінювання</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Сума балів за всі види навчальної діяльності</th> <th rowspan="2">Оцінка за шкалою ECTS</th> <th colspan="2">Оцінка за національною шкалою</th> </tr> <tr> <th>для екзамену, курсової роботи (проєкту), практики</th> <th>для заліку</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>90 – 100</td> <td>A</td> <td>відмінно</td> <td rowspan="5">зараховано</td> </tr> <tr> <td>83 – 89</td> <td>B</td> <td rowspan="3">добре</td> </tr> <tr> <td>75 – 82</td> <td>C</td> </tr> <tr> <td>68 – 74</td> <td>D</td> </tr> <tr> <td>60 – 67</td> <td>E</td> <td>задовільно</td> </tr> <tr> <td>35 – 59</td> <td>Fx</td> <td>незадовільно з можливістю повторного складання</td> <td>не зараховано з можливістю повторного складання</td> </tr> <tr> <td>0 – 34</td> <td>F</td> <td>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</td> <td>не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</td> </tr> </tbody> </table>	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою		для екзамену, курсової роботи (проєкту), практики	для заліку	90 – 100	A	відмінно	зараховано	83 – 89	B	добре	75 – 82	C	68 – 74	D	60 – 67	E	задовільно	35 – 59	Fx	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання	0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS			Оцінка за національною шкалою																									
		для екзамену, курсової роботи (проєкту), практики	для заліку																										
90 – 100	A	відмінно	зараховано																										
83 – 89	B	добре																											
75 – 82	C																												
68 – 74	D																												
60 – 67	E	задовільно																											
35 – 59	Fx	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання																										
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни																										

Андерсон Р. Дискурсивне походження диктатури й демократії / Пер. з англ. // Універсум. - №6-7 (117-120), 2003. – С. 8-20.

Андрусак Т. Шлях до свободи. М. Драгоманов про права людини. – Львів: Світ, 1998. – 121 с.

Андрущенко В. П., Михальченко М. І. Сучасна соціальна філософія. Курс лекцій. Видання у двох томах. Том 2.- К.: Генеза, 1993. - 317 с.

Андрущенко В. Історія соціальної філософії. Західноєвропейський контекст. – К.: Тандем, 2000. – 416 с.

Арендт Г. Джерела тоталітаризму / Пер. з англ. – К.: Дух і літера, 2002. – 539 с.

Арістотель. Політика. – К.: Основи, 2000. – 239 с.

Барков В.Ю. Соціально-політичне становлення громадянського суспільства в Україні: Автореферат дис. ... д-ра політичних наук / НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – К., 1999. – 38 с.

Берк Е. Релігія і громадянське суспільство / Пер. з англ. // Консерватизм. Антологія.– К.: Смолоскип, 1998. – С. 143 - 153.

Валіцький А. Марксизм і стрибок у царство свободи. Історія комуністичної утопії. Пер. з польської.– К.: Всесвіт, 1999. – 509 с.

Вебер Макс. Протестантська етика і дух капіталізму. Пер. з німецької О. Погорілого. – К.: Основи, 1994. – 261 с.

Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство / Пер. з німецької. – Львів: Літопис, 2000. – 318 с.

Гегель Г. В. Ф. Феноменологія духа. СПб.: Наука, 1994. – 443 с.

Гегель Г. В. Ф. Філософія права. – М.: Мысль, 1990. – 524 с.

Гегель Г. В. Ф. Основи філософії права або природне право і державознавство / Пер. з нім. Р. Осадчука і М. Кушніра. – К.: Юніверс, 2000. – 329 с.

Гоббс Т. Левиафан, или материя, форма и власть государства церковного и гражданского / Гоббс Т. Сочинения в 2т. - Т. 2 / Пер. с лат. и англ. – М.: Мысль, 1991. – С. 3 – 547.

Гоббс Т. О свободе и необходимости / Гоббс Т. Сочинения в 2т. Т.1 / Пер. с лат. и англ. - М.: Мысль, 1989. – С. 574 - 612.

Гражданское общество: идея, наследие социализма и современная украинская реальность: коллектив. монографія / Научн. ред. И. Ф. Кононов. - Луганск, 2002. - 282 с.

Громадянське суспільство в Україні: проблеми становлення / В.Ф. Сіренко, В. І. Тимошенко, Т. І. Ковальчук та ін.; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – К.: Логос, 1997. – 124 с.

Громадянське суспільство як здійснення свободи: центральносхідноєвропейський досвід / За ред. А Карася. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 1999. – 384 с.

Гусев В.І. І. Кант: Філософське обґрунтування ідей миру // Наукові Записки Національного ун-ту “Києво-Могилянська академія”. Т. 18. Філософія та релігієзнавство. – К., 2000. – С. 8 - 16.

Данилів В.- Ю. Солідарність і солідаризм / Пер. з нім. – К.:КМ Academia, 2000. – 152 с. 61. Дворкін Р. Свобода, рівність, спільнота // Сучасна політична філософія. Антологія / Упоряд. Я. Кіш / Пер. з англ.- К.: Основи, 1998.- С. 313 - 344.

Донцов Д. Де шукати наших історичних традицій.–Львів: Українське видавництво, 1941. – 112 с.

Драгоманов М. “Передне слово” [До “Громади” 1978 р.] // Драгоманов М. П. Вибране. – К.: Либідь, 1991.– С. 276 -327.

Драгоманов М. „Вільна спілка”-„Вольный союз”. Спроба української політико-соціальної програми // Андрусак Т. Шлях до свободи. Додаток – Львів, 1998. – С. 121 - 188.

Забужко О. С. Філософія української ідеї та європейський контекст. – К.: Наукова думка, 1992. – 118 с. Захарченко М. В., Погорілий О. І. Історія соціології (від античності до початку ХХ ст.). – К.: Либідь, 1993.– 336 с.

Кант І. Идея всеобщей истории во всемирно-гражданском плане // Кант И. Сочинения в 6-ти томах. – Т. 6. – М. Мысль, 1966. – С. 5

Карась А. Етика свободи і солідарності у громадянському суспільстві // Незалежний культурологічний часопис „І” . – Львів, № 21, 2001.- С. 110-140.

Карась А. Соціокультурний текст громадянського суспільства: конструктивність і деструктивність соціальності // Громадянське суспільство як здійснення свободи: центрально-східноєвропейський досвід / За ред. А Карася. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 1999. – С. 39-63.

Карась А. Ф. Активні і пасивні форми толерантності в аспекті реконструювання соціальної ідентичності України // Наукові записки Тернопільського державного університету імені Володимира Гнатюка. - Серія: Філософія.- № 5, 2000. – С. 23-28.

Карась А. Ф. Культура як об’єкт і чинник геополітики // Вісник Київського національного університету імені Т. Шевченка. Філософія.- Випуск 34, 2001. – С. 24 - 33.

Кириченко С. О. Шляхи формування громадянського суспільства і правової держави – К.: Логос, 1999. – 88 с.

Кистяковский Б. В защиту права (Интеллигенция и правосознание) // Вехи. Из глубины. М.: Правда. 1991. – С. 122 - 150.

Кін Дж. Громадянське суспільство: старі образи, нове бачення. – К.”К.І.С.”; Анод., 2000.- 187 с.

Колодій А. На шляху до громадянського суспільства. Теоретичні засади й соціокультурні передумови демократичної трансформації в Україні. Монографія. – Львів: Червона калина, 2002. – 276 с.

Констан Б. Про свободу древніх у її порівнянні зі свободою сучасних людей // Лібералізм. Антологія. – К.: Смолоскип, 2002. - С. 411 - 424.

Корені трави: Громадянське суспільство в Україні: стан та перспективи розвитку / Упоряд.: І. Підлуська та ін. – К.: Фонд „Європа ХХІ”, 2003. – 288 с.

Костомаров М. І. “Закон Божий”. Книга буття українського народу. – К.: Либідь, 1991. – 39 с.

Котусенко В. Тома Аквінський і його філософія. Передмова // Тома Аквінський. Коментарі до Аристотелевої “Політики”. – К.: Основи, 2000. – С. 5 – 27.

Кравченко Б. Соціальні зміни і національна свідомість в Україні ХХ століття / Пер. з англ. – К.: Основи, 1997.- 423 с.

Крымский С. Б. Философия как путь человечности и надежды. – К.: Курс, 2000. – 308 с.

Кульчицький О. Український персоналізм.- Мюнхен-Париж: УВУ, 1985.- 192 с.

Лісовий В. Феномен громадянства // Лісовий В. Культура – Ідеологія – Політика. – К.: Вид. імені Олени Теліги, 1997. – С. 153 – 220.

Лисий В.Шеллінг про „формування всесвітнього громадянського устрою” як „єдиної основи історії” // Громадянське суспільство як здійснення свободи: центрально-східноєвропейський досвід / За ред. А. Карася. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 1999. – С. 131 – 140.

Лой А. Патогенез соціальних інтеграцій у пострадянському суспільстві // Політична думка.- 1997.- №3.- С. 121-135.

Лок Дж. Два трактати про врядування. – К.:Основи, 2001. – 265 с.

Мак'явеллі Нікколо. Флорентійські хроніки. Державець. – К.: Основи, 1998. – 420 с.

Маклін Дж. Ф. Громадянське суспільство: свобода у новому тисячолітті // Громадянське суспільство як здійснення свободи: центральносхідноєвропейський досвід / За ред. А. Карася. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 1999.– С. 10 - 21.

Маланюк Є. Творчість і національність // Маланюк Є. Книга спостережень. Том другий. – Торонто: Гомін України, 1966. – С. 21 - 39.

Маркс К. До єврейського питання // Маркс К.,Енгельс Ф. Твори.– Т.1.- К.:Держ. вид-во політ. л-ри УРСР, 1958. – С. 355-383.

Мокляк М. Громадянське суспільство в Україні: соціальні тенденції та чинники становлення // Філософська і соціологічна думка. – 1995.- №11/12. – С. 224-236.

Патей-Братасюк М., Довгунь Т. Громадянське суспільство: сутність, генеза ідеї, особливості становлення в умовах сучасної України. – Тернопіль: Мандрівець, 1999. – 254 с.

Пашук А. Християнство і свобода // Київська Церква. Альманах християнської думки. – Київ; Львів. - № 5(11), 2000.– С. 31-40.

Пейн Т. Права людини / Пер. з англ.- Л.: Літопис, 2000. – 288 с.

Попович М. В. Європа – Україна: праві і ліві. – К.: Центр громадян. просвіти „Київське братство”, 1996. – 108 с.

Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави. – К.: Атіка, 2001. – 176 с.

- Рашидов С. Ф. Афіньський поліс як зародок громадянського суспільства // Мультиверсум. Філософський альманах. Випуск 23. – К.:Український центр духовної культури, 2001. – С. 51-58.
- Рашковський Є. Володимир Соловйов та громадянське суспільство // Дух і Літера.- К.: Національний університет „Києво-Могилянська Академія”, 2001. – С. 444 - 445.
- Речицкий В.В. Свобода и государство. – Харьков:Фолио, 1998.– 144 с.
- Рідель М. Свобода і відповідальність // Ситниченко Л. Першоджерела комунікативної філософії. – К.: Либідь, 1996. – С. 68- 84.
- Рікер П. Право і справедливість / Пер. з франц.– К.: Дух і літера, 2002. – 218 с. 162. Ролз Джон. Політичний лібералізм / Пер. з англ. - К.: Основи, 2000. – 382 с.
- Рорти Р. Обретая нашу страну: Политика левых в Америке XX века / Пер. с англ. - М.: Дом интеллектуальной книги, 1998. – 128 с.
- Рябчук М. Дилеми українського Фауста: громадянське суспільство і „розбудова держави”. - К.: Критика, 2000. – 272 с.
- Себайн Дж., Торсон Т. Історія політичної думки. – К.:Основи, 1997. – 838 с.
- Сміт Е. Д. Націоналізм та історики / Пер з англ. // Націоналізм. Антологія / Упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К.: Смолоскип, 2000. – С. 282-292.
- Тейлор Ч. Непорозуміння: дебати між лібералами та комунітаристами // Сучасна політична філософія. Антологія / Упоряд. Я. Кіш / Пер. з англ. – К.: Основи, 1998. – С. 544 -575.
- Тома Аквінський. Коментарі до Арістотелевої “Політики” / Пер. з латини.– К.: Основи, 2000. – 794 с.
- Філіпчук Г. Г. Громадянське суспільство: освіта, етнокультурна, етнополітика. – Чернівці: Зелена Буковина, 2002. – 488 с.
- Флибъерг Бент. Хабермас и Фуко: мыслители для гражданского общества // Вопросы философии. – 2002. – № 2. – С. 137 – 157.
- Франко І. До історії соціалістичного руху // Франко І. Мозаїка. – Львів: Каменяр, 2001. – С. 400 – 424.
- Франко І. Соціалізм і соціал-демократизм // Франко І. Мозаїка. – Львів: Каменяр, 2001. – С. 370 - 400.
- Фріден М. Родина лібералізмів: морфологічний аналіз // Лібералізм. Антологія. – К.: Смолоскип, 2002. – С. 84 – 107.
- Хабармас Ю. Гражданство и национальная идентичность // Хабармас Ю. Демократия, разум, нравственность. – М.: Academia, 1995. – С. 209 – 245.
- Хабармас Ю. Демократия, разум, нравственность. – М.: Academia, 1995. – 245 с.
- Хабермас Ю. Производительная сила коммуникации // Хабармас Ю. Демократия, разум, нравственность. М.: Academia, 1995.– С. 79 – 103.
- Ходаківський М. Громадянське суспільство і національна держава // Віче – 1998. - №9. – С. 34 – 46.
- Ціцерон Марк Тулій. Про державу. Про закони. Про природу Богів / Пер. з латини. – К.: Основи, 1998. – 477 с.

Черниш Н. Чи можливе громадянське суспільство в Україні? // Українські варіанти.- 1998. - №1. – С. 16 - 19.

Чижевський Д. Філософія Г. С. Сковороди.- Харків:Акта 2003.– 432 с.

Шевченко Ігор. Україна між Сходом і Заходом. Нариси з історії культури до початку XVIII століття / Пер. з англ.– Львів, Інститут Історії Церкви ЛБА, 2001. – 249 с.

Шевченко О. К. До формування громадянського суспільства в Україні та Росії. Сайт Національного інституту українсько-російських відносин: – (<http://www.niur.gov.ua/ukr/zbirka/shevchen.htm>).

Шевчук В. Козацька держава. Етюди до історії українського державотворення. – К.: АБРИС, 1995. – 256 С.

Шкляр Л. Національні меншини в політико-правовому просторі України: проблеми культурної самоорганізації та розвитку // Національна інтеграція в полікультурному суспільстві. Український досвід 1991– 500 Література 2001 років / Збірник. Відп. Ред. І. Ф. Курас, О. М. Майборода.– К.: Інститут політичних і етнополітичних досліджень НАН України, 2002. – С. 62 -87.